

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

2. Dei essentiam metaphysicam, philosophicam, solo prædicato entis, seu
effendi à se contineri, verius nobis est.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94274)

ponunt essentiam Dei esse conceptum ad attributa omnia prædictum, quod autem cum hoc fieri optimam essentiam Dei definitionem esse per prædicatum entis à se, inde probant: quia, cum essentia Dei conceptus simplicissimus sit, non alia ratione explicari melius potest, quam per actum suum notissimum, qualis est, esse à se: cum nequeat, quod indiuisibile formaliter est, partibus formalibus, quas non habet, explicari amplius declarari.

8 Decima denique pro antiquitate sua, & Doctorum numero, celebris est, quæ essentiam Dei metaphysicam, de qua hic in prædicato entis, seu essendi à se constituitur. Ita iam olim Patres plures, Bannez 1. par. qu. 4. art. 2. Alvarez d. 119. m. 3. Valq. loco citato, & ad art. 2. cit. Basil. Legion. 1. par. variat. Releth. 5. circa fin. Referuntur Aëtius, vel potius Aëtius, & alij. Ij etiam omnes erunt pro hac sententia numerandi, qui à Murcianis Recentioribus numerantur pro sua n. 7, hi enim omnes docent: ut Recentiores ipsi testantur, vel consistere in esse purissimo, quod est fundamentum attributorum, vel esse conceptum præuium ad attributa omnia, non autem esse illud, ut fundat, & est vera radix præui ad illa: constat autem ens purissimum, quod est fundamentum ad omnia attributa diuina, atque ea metaphysicè præcedit, esse ens à se formalissimum, quod ab omnipotentia sui purum est, atque reliqua tanquam fundamentum præcedit. Quin hæc est S. Thom. sententia cit. qu. 4. & qu. 13. art. 11. cum omnibus expositioribus, & à verbis illis ex qu. 39. art. 2. ad 3. recitatis n. 5. fine. An verò conceptus iste entis à se, sit ab actualitate essendi formaliter præcedens, an illam includens. Bannez, Alvarez & Basil. dum hoc extremum non dicunt, primum videntur docere, idque expressè docent Murciani Recentiores, dum actum essendi inter attributa ponunt, ac Deum optime per illud, tanquam per primum, & notissimum, Dei essentiam simplicissimam definiri aiunt.

CERTAMEN II.

Dei Essentiam metaphysicam philosophicam solo prædicato entis, seu Essendi à se contineri, verius nobis est.

1 Præfata conclusio patronos habet, non solum Theologos datos proximè pro nona sententia, sed & Patres quam plurimos, locis, & verbis inferius referendis: cum & nos docuimus contr. de Trinit. d. 3. qu. 2. cert. 4. à num. 3. ubi rationes metaphysicas fusius dedi, quas adeo hic, breui licet, præstringam tamen, quantum ad earum robur sit satis: quia hic est sententia huius adfluenda propria sedes. Probat ergo conclusio: quia id est Essentia metaphysica cuiusvis rei, quod ita illam constituit in se, ut eam ab aliis distinguat, atque in se sufficienter constituit fundamentum, & radicem cæterarum passionum, & accidentium metaphysicorum: ut in omnibus Essentiis metaphysicis rerum compertum est: atque prædicatum Entis, seu essendi à se ita Deum sufficienter ab aliis distinguit, atque in se constituit fundamentum, & radicem suarum passionum, & accidentium metaphysicorum: ergo prædicatum Entis, seu essendi à se, est essentia metaphysica Dei: Minoris pars prima videtur clara: nam prædicatum Entis seu essendi à se, nulli, qui Deus non sit, potest conuenire: ac proinde sufficienter ab aliis omnibus distinguit Deum. Sed neque secunda pars est probata difficilior. Siquidem ex prædicato Entis à se metaphysicè oriuntur, & probantur à priori, ut patet singula percurrendo, Bonitatem, Infinitatem, Aeternitatem, Omnipotentiam, & reliqua: sicuti satis Scholasticè de Scientia diuina aiebat Chrysost. hom. 1. de incomprehensibili Dei natura circa medium, his verbis. *Non à sapientia substantia, sed à substantia sapientia est*, atque ut rem vno verbo concludam; idè diuina prædicata reliqua, à prædicato Entis à se formaliter diuersa attributa Dei dicuntur: quia passiones metaphysicæ Deo per existentiam à se, in se constituto, aduenire indicantur.

2 Sed dices, Essentiam metaphysicam rei debere hanc distinguere, non solum ab aliis, quæ non sint physice res illa, sed ab aliis etiam formalitatibus, quæ essentia ipsa formaliter, & metaphysicè non sunt, quia, sicut esse physico res debet physice distinguere ab omni alio, quod physice ipsa non sit. Sic & essentia metaphysica, res metaphysicè constituta, distinguere debet ab omni alia formalitate, quæ ipsa rei essentia formaliter, & metaphysicè non sit. Secundo, quia, si ab aliis non distinguatur, omnia rei prædicata essentia eius metaphysica erunt nec erit cur vnum essentia, ac reliquæ passiones, seu proprietates metaphysicæ, atque vnum metaphysicè præcedat, illudque alia sequantur, ita verò per prædicatum Entis, seu essendi à se distinguere Deum essentialiter sumptum ab aliis formalitatibus, siue attributis diuinis nostro discursu non probatur: imò verò facile probatur oppositum: quia omnia diuina attributa, entia, & existentia à se sunt, ac non ab alio, ut patet, ac proinde hoc prædicatum commune est diuinis omnibus, & transcendens: ex quo rursus inferitur prædicatum nullius diuini posse esse differentiale, & vltimum constitutum: quo discursu non solum nostra conclusionis probatio enervatur, sed & ipsa euertitur conclusio.

3 Murciani Recentiores tacite rem contra nostram sententiam conficiunt: non autem contra suam, qui non in prædicato Entis à se essentiam metaphysicam abstractè sumptam Dei ponunt, sed in ratione subiecti, & radicis diuersorum prædicatorum, seu attributorum, quo essentia definitur, ut ab eis metaphysicè distincta; per prædicatum verò Entis à se, definitur essentialiter Deus, qui eiusmodi subiectum est, per actum, & effectiorem suam primam, & notissimam: ut condistinguitur ab omni eo, quod eiusmodi essentiam non habet, quod rectè præstat, inquit. Ceterum cum Dei essentiam metaphysicam inter omnia prædicata, & attributa diuina veniamur, ea omnia prædicata diuina rimamur, ac metaphysicè distinguimus, secundum ea omnia, quæ vnumquodque eorum formaliter metaphysicè in se cohercet: ac proinde pro essentia metaphysica rei inter omnia, quæ physice in ipsa identificari deprehenduntur, oportet specialiter designari, quod non sit metaphysicè, in aliis in re eadem physice identificatis. Vigetur: quia vel ratio Entis à se eadem metaphysicè est in omnibus prædicatis diuinis, vel secus? Si eadem: ergo cum definitur Dei essentiam per actum essendi à se, non magis definit essentialiter Deum per vnum prædicatum diuinum, quam per aliud; si non est eadem, non est cur refugias ob hoc argumentum, in prædicato Entis à se, essentiam metaphysicam Dei constituit, atque concedere, per id per quod metaphysica Dei essentia constituitur, ac definitur eiusmodi esse debere, quod in aliis Dei prædicatis, quæ attributa sunt, non inueniatur: maxime, cum in definitione essentia metaphysicæ, quam cum omnibus admittunt, contineatur: nempe esse id ad quod reliqua rei prædicata metaphysicè consequuntur: quod sine essentia ab attributis, seu proprietatibus metaphysicis, distinctione metaphysica esse non potest.

4 Nos ergo non ita facile desperamus solutionem in quavis opinione de transcendentia, vel non transcendentia entis in creatis, & in diuinis. Etenim, si ens transcendere prædicata omnia vtroque ponatur: nequit non in differentis quibuscumque metaphysicis includi: quare argumentum contra omnem rei essentialem metaphysicam constitutionem decertat: ac proinde paralogismus esse conuincitur. Stat verò equiuocatio eius in eo, quod ens in ea sententia non sumitur vniocè, sed analogicè, ac proinde non eadem, quæ in differentis, est entis ratio in communi, quod per illas contrahitur, sed ratio entis minus principalis, & imitativa illius communis rationis, quæ principale analogatum est, & ad quam reliquæ entis rationes, quæ in minus principalibus analogatis inueniuntur, se referant: quod in prædicato Entis à se, in quo essentiam Dei constituitur, metaphysicè erit iuxta hanc opinionem de transcendentia Entis à se, in diuinis respondendum. In nostra verò sententia, quæ eam Entis substantiam metaphysicam, seu existentiam transcendentiam, neque in creatis admittimus, neque in diuinis formalitatibus, sed has etiam solo iure identitatis cum existentia Dei existeret, atque essentia, realia metaphysica adiectiua

28 Controv. I. de Dei Essentia Dei, &c.

essentia solū (vt de personalitatibus diuinis agentes multis ostendebamus cont. de Trinit. d. 6. q. 1. vbi fundamenta iecimus, vt idem doceremus hic de attributis d. 3.) facilius ostenditur prædicatum Entis à se in diuinis, neutrumque substantiue dictum, quodque tota essentia metaphysica Dei est, non esse reliquis attributis diuinis commune.

5 Probatum Secundò, seu explicatur ratio præcedens, quia reliqua prædicata diuina, & diuersa formaliter sunt à prædicato Entis à se, etiam per aliarum opinionum Doctores & ita cum illo comparantur, vt & ad conuertentiam dicantur cum illo: ac proinde neque instar generis, & differentie illius se habeant: cum genus latius, differentie verò strictius eo, cui differentia comparantur, esse debeant. Ita vero diuina inter se hæc omnia comparantur, vt omnia à prædicato Entis à se metaphysicè oriuntur, vt diximus proximè; ipsum autem à nullo ex his ortum, adhuc metaphysicè, ducat. Quo igitur pacto essentiam Dei metaphysicam, reliqua ab Ente à se prædicata diuina cum illo constituent? Cum, non vt genus, neque, vt differentia, neque illorum instar, illam cum eo possint componere: neque eodem gradu, & signo primo metaphysico (in quo solummodo essentia rerum à metaphysicis collocantur) ad Deum spectent, sed primum Deitatis prædicatum, quod tantummodo Deum in primo gradu, & signo metaphysico pertingunt, posteriores signis sequantur? Nec refert ingredi Dei essentiam, quæ cumulus omnium perfectionum etiam metaphysicè esse debet: tum, quia id Patribus subtilius, ac de metaphysica Dei essentia disputantibus aduersatur: tum, quia cum rationibus Theologicis pugnare videbimus cert. 3. tum denique, quia eadem essentia physica, & metaphysica, Dei foret, vanèque duplex à Theologis de re, ex parte etiam obiecti formalis, eadem, difficultas, & questio institueretur.

6 Tertia demum sententia nostræ à ratione, eaque validissima, probatio ex aliarum sententiarum confutatione ex Patribus, & rationibus petenda est, quam, quia longiorem ad certamen tertium referuamus. Tertia proinde probatio ex Patribus, qui pro hac nostra sententia expressè loquuntur in præsentiarum sit: imò ex Dei ipsius autoritate, qui Exodi. 3. dubitanti Moysi quidnam Israelitis, ad quos à Deo legabatur, rogatus, quidnam esset Deus, à quo se missum diceret: cum tamen iam ab eo audisset esse Deum Abraham, Isaac, & Iacob, vt quis, seu potius. *Quid esset Deus*, à quo mittebatur audiret, atque rogantibus postea intimaret, Dominus ait: *Ego sum qui sum, sic dices ad filios Israel: Qui est missus me ad vos, hoc nomen mihi est in æternum.* Ad quæ Hilarius 1. de Trinit. *Non enim aliud proprium magis Deo quam esse.* August. tract. de hoc Dei dicto, essentiam Dei eo contineri ait. *Qui enim hoc quod est, & verè est intellexerit dignè, & qualitercumque lumine veracissima essentia, vel strictè sicut consuetudine assuetus fuerit, longè se videt infra, & 2. de Ciuit. Com enim Deus summa essentia sit, hoc est summè sit, & ideo immutabilis sit, rebus, quas ex nihilo creauit, esse dedit.* Nisenus. Totum enim in se ipsum esse complectitur, quasi quoddam essentia pelagus, immensum & infinitum, Basilus. *Ipsi qui sum, vnus, eandemque, & communem essentiam significat.* Eusebius. *Vox illa, qui est, rem, non nomen Dei, significat, qui est, hoc est, qui per se est, qui à nullo esse habet.* Iohannes. *Deus qui exordium non habet, essentia vera tenuit.* Rupert. *Ego sum qui sum, natura est nomen.* Ecce ost multa alia. *Sum edixit proprium vocabulum dicendo: Ego sum qui sum.*

7 Hæc omnia à cæna Lippomani desumpta, dicent, vt cumque de essentia physica Deitatis intelligi. Licet huius dictionis, inter Dei nomina cætera, proprietates ad ipsum, cuiusque naturam, & essentiam significandam maior; quæ ab his Patribus tribuitur, locum solutioni occludat. Sed ad alia Patrum testimonia venio, quibus, nec vt cumque, ea solutione satisfiat. Interlinealis ad eum locum. *Ego sum qui sum, & qui est missus me ad vos diuinitatis substantiam significat.* Est autem substantia essentia: quod de physica intelligi nequit: cum reliqua attributa ea oratione non significata, physica essentia contineat, quod ipsum in testimoniis aliquot ex dictis, quod eis vocibus essentiam Dei contineri, & si-

gnificari aiunt, argumentum contra præstatam solutionem conficitur. Damasc. 1. de Fide cap. 12. *Principalius omnium dictorum de Deo nomen esse, Qui est.* Nisenus. aduersus eos, qui agere ferunt reprehensiores sub iur. ait. *Deum esse, primam rationem esse Dei.* Dionys. de diuin. nom. *Ex ipso esse, tanquam antiquiore aliis Dei bonis, ipse Deus celebratur.* Antiquius autem non duratione, seu æternitate, vt patet, sed originariè, & præcedentia metaphysica ad cætera diuina. Id quod probat, quia quæcumque munus aliquid agendi, viuendi, &c. habent, primum ipso esse participant, eoque existunt, mox verò huius, vel illius principia sunt, concluditque.

Primum igitur ipsius esse munus proponens summa illa Bonitas ipso esse, vt antiquissimo, primòque omnium eius participationum potissimum celebratur. Nazian. Orat. 36. col. 3. fine. *Quantum ergo nobis concessum est, Eas, & Deus magis quodam modo essentia nomina sunt: ex hisque etiam Entis vox ad illam indicandam aptior est.* Atque orat. 49. ex datis Exodi verbis concludit. *Ergo ipsum, quod est, hoc erit substantia huius rei, quod esse defenditur.* In eadem sententiam scripsit Hilarius de Trinit. col. 4. Hieron. in id ad Ephesios. 3. *Ex quo omnis paternitas.* August. ad id Psal. 9. *Speret in te, qui nouerunt nomen tuum.*

8 Hæc etiam aduocanda ad rem hanc erunt testimonia Nazianzeni recitata, qu. 1. cert. 2. n. 4. vbi ait. *Vniuersum in se complecti id quod est, velut pelagus immensum essendi, vt aiebat etiam hic Nisenus n. 6. atque citata, qu. 1. cert. 2. num. 5. Anselm. & Bernard. qui, licet primo, & secundo modo continuentium metaphysicè essentiam Dei in cumulo attributorum omnium necessarium: & communium, alterutro ex ibi datis, sensu adduci vt cumque possent: vt diximus hic cert. 1. num. 1. & 2. tamen, vel de essentia solum physica Dei loquuntur, vel (quod verius mihi est) contendunt nullum aliud esse, siue entitatis, aut entis substantiui metaphysici, esse in diuinis aliis, quod formalissime ens essentia non sit: quare reliqua diuina solum esse entia realia adiectiua metaphysica, vt de personalitatibus docuimus locis citatis, ex controuers. de Trinit. dist. 6. & de attributis obiter, testimonia hæc Anselmi, & Bernardi expendentes, eadem controu. d. 3. qu. 2. cert. 4. rursus negare potest atque hinc d. 3. Alioqui, neque Anselmus negare potest attributa diuina in prædicato Entis metaphysicè formaliter non contineri, neque Bernardus, nihil addi prædicato Entis neque minui Deo metaphysicè, additione, vel deductione eorum. Quod si dicas loqui eos de continentia essentiali metaphysica eorum in prædicato Entis à se, nostram conclusionem apertius dicor. Hæc tandem faciunt alia testimonia Patrum, quæ aliorum sententias (præcipue primæ) impugnandis, recitabimus statim.*

CERTAMEN III.

Ab aliarum opinionum exclusionem, sententia nostræ à ratione probatio quarta.

1 Hæc in materis omnibus efficacissima probatio. Est autem semper probatio multembris, pro aduerariarum opinionum multiplicitate, cum omnes sigillatim percurrere ab impugnatione sunt. Sic ergo argumentor. Nequit Essentia metaphysica philosophica Dei in aliquo ex assignatis ab aliis sententiis peritare: ergo consistit in prædicato Entis à se. Maior suaderetur. Non in aggregato omnium prædicatorum diuinorum. Primo, quia essentiam Dei debent supponere, ac Deum, cuius attributa sunt, essentialiter constituitur. Secundo, quia cuius essentia metaphysica proprietates metaphysicæ necessariæ eam consequentes sunt assignandæ: nulla autem assignari essentia Dei poterit, si omnia sua attributa, & prædicata necessaria communia includat. Rursum, qui, vt vidimus, cert. 1. num. 4. personalitates diuinas ad essentiam Dei metaphysicam vocat, actiorem, quoad hoc, sicuti,